

Årsstämma Vattenfall AB 2012

Stockholm 25 april 2012

Tal vd Øystein Løseth

Observera: Det talade ordet gäller.

Tack för ordet, herr ordförande.

Bästa aktieägare, bästa riksdagsledamöter, mina damer och herrar,

Jag är stolt att som vd och koncernchef leda Vattenfall – ett företag som är viktigt både i Sverige och i den europeiska energisektorn.

Låt mig inleda mitt anförande med en utblick på Vattenfalls omvärld.

I Europa, Vattenfalls marknad, har det gångna året präglats av den ekonomiska krisen. För tillfället är den mest akuta fasen över även om länder som Grekland, Italien och Spanien alltjämt står inför stora utmaningar.

Den sänkta aktivitetsnivån i den globala ekonomin har dragit ner farten också i exportorienterade ekonomier som den svenska och den tyska. I Sverige räknar regeringen med en tillväxt på endast 0,4 procent i år.

På kort sikt ser vi ut att ha god elproduktionskapacitet i förhållande till förbrukningen. Återhämtningen efter 2008 års finanskris sker långsamt. Prognosen för de närmaste åren pekar på att produktionskapaciteten på våra kärnmarknader ökar snabbare än efterfrågan på el, särskilt i Norden.

Utvecklingen på energimarknaderna påverkades under 2011 av det tyska kärnkraftsbeslutet, den allmänna osäkerheten i världsekonomin och ökningen av produktionen av förnybar energi. I Tyskland kompenseras den kärnkraft som försvann av import från angränsande länder. Dessutom höll måttliga temperaturer, bra vindförhållanden, hög produktion från solenergi och hög tillgänglighet i de franska kärnkraftverken igen spotprisernas utveckling i Europa. Elspotpriset på Epex, spotmarknaden som omfattar bland annat Tyskland och Frankrike, var i snitt 51,1 EUR/MWh 2011. Det innebar en uppgång med 14,8 procent jämfört med nivån 2010 då spotpriset i snitt var 44,5 EUR/MWh.

I Norden inleddes 2011 med låga nivåer i vattenmagasinen och ett kallt och torrt väder. Därefter hjälpte varmt och regnigt väder till att höja vattenmagasinsnivåerna och spotpriserna började sjunka. Elspotpriset på den nordiska marknaden Nord Pool, var i snitt 47,2 EUR/MWh 2011. Det innebar en nedgång med 11,1 procent jämfört med nivån 2010 då spotpriset i snitt var 53,1 EUR/MWh.

Terminspriserna för nordiska, tyska och nederländska marknaderna för resten av 2012 samt 2013 indikerar elpriser på samma nivå som nuvarande spotpris.

Om Europas ekonomiska kris har varit en successiv utveckling var en annan av 2011 års viktigaste omvärldsfaktorer mycket plötslig.

Den 11 mars inträffade en kraftig jordbävning i havet öster om Japan som följdes av en tsunamivåg som drog in över Japans sydöstra kust. Samtliga sex reaktorer i kärnkraftverket i Fukushima havererade. Jordbävningkatastrofen och tsunamin orsakade skador som är svåra att begripa fullt ut. Förutom det enorma lidande som Japans befolkning utsattes för, sände katastrofen svallvågor på jordens råvarumarknader och blåste liv i diskussionen om kärnkraftens säkerhet.

EU svarade direkt med krav på stresstester av Europas samtliga 143 reaktorer. Tester som har svarat på frågor hur anläggningarna klarar extrema naturkatastrofer och hur haveriberedskapen är utformad. Dessa tester har berört också Vattenfall. Vi har haft anledning att noga följa och dra lärdomar av analyserna av händelserna i Fukushima.

Tyskland svarade med att besluta om omedelbar stängning av sina äldsta kärnkraftsanläggningar samt full avveckling av den tyska kärnkraften till 2022. Andra länder, som Frankrike och Finland, håller fast vid sina planer. I Storbritannien planeras en omfattande utbyggnad av kärnkraften – för att ersätta gammal och koldioxidintensiv energiproduktion. I Sverige ligger riksdagsbeslutet, som möjliggör att äldre reaktorer kan ersättas med nya, fast

Ytterligare en omvärldsfaktor som jag vill beröra är Europas allt äldre bestånd av anläggningar för energiproduktion.

Om vi blickar bortom de närmaste årens höga kapacitet för energiproduktion i förhållande till efterfrågan ser vi att många kraftverk därefter kommer att behöva fasas ut. Fram till 2030 kommer mer än hälften av produktionen att falla för åldersstrecket. Nästan 80 procent av alla kärnkraftsanläggningar och två tredjedelar av kolkraftsanläggningarna förväntas fasas ut under denna i sammanhanget korta period.

Men samtidigt som behovet av investeringar i ny produktion med låga koldioxidutsläpp är stort, ligger priset på utsläpp i EU:s system för utsläppshandel under 10 euro per ton. Med sådana nivåer finns väldigt svaga incitament att på allvar ställa om från fossilberoende till förnybart. Med sådana låga nivåer sker ingen kraftfull omställning av Europas energisystem.

Mot den här bakgrunden funderar många politiska ledare i Europa på hur investeringar i ny energiproduktion kan stimuleras. Hur dessa politiska överväganden landar kommer att ha betydelse för Vattenfall och för alla andra stora energiföretag i Europa.

Låt mig mot denna bakgrund om Vattenfalls omvärld nu gå över till att prata om Vattenfalls strategi.

Vid bolagsstämman för ett år sedan presenterade jag den strategi som vi har utformat just för att hantera en komplex omvärld. Utgångspunkten är att vi måste förmå att möta både kortsiktiga och långsiktiga utmaningar.

Syftet är att Vattenfall ska vara ett av de företag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion.

Den strategi jag och mina medarbetare har arbetat efter det gångna året kan sammanfattas i fem punkter:

- Ökat fokus på lönsamhet och värdeskapande
- Fokus på huvudmarknaderna Sverige, Tyskland och Nederländerna
- Fokus på de tre huvudprodukterna el, värme och gas
- Minskad koldioxidexponering, samt
- Tillväxt inom energiproduktion med låga koldioxidutsläpp och inom gas

Vi arbetar med fyra konkreta målsättningar för perioden 2010 till 2013:

- Att vid 2013 års utgång ha reducerat våra kostnader med 6 miljarder SEK per år.
- Att avyttra verksamheter utanför huvudmarknaderna.
- Att framgångsrikt implementera en ny, verksamhetsstyrd organisation.
- Att revidera investeringsplanerna.

Så här, nästan sju kvartal efter att styrelsen lade fast bolagets strategi, kan jag konstatera att vi kommit långt på vägen att uppfylla dessa mål.

Vi har reducerat kostnader: Effektiviseringen av verksamheten sker snabbare än planerat, och vid utgången av 2011 var besparingen uppe i 4 miljarder per år. Det är resultatet av ett hårt arbete framförallt med att standardisera och bättre koordinera våra inköp, men även av andra åtgärder. För att klara målsättningen om 6 miljarder kronor per år till 2013, ser vi framför oss fortsatt arbete med att koordinera våra inköp, utveckling av processer och systemlösningar över landsgränser och ökat fokus på personalkostnader.

Vi har genomfört avyttringar: Vattenfall har avyttrat verksamheter till ett värde av 37 miljarder kronor, varav 16 miljarder kronor erhöles 2011 och resterande belopp i januari detta år.

Att sälja verksamheter utanför kärnmarknaderna är en viktig del av strategin. Arbetet har varit lyckat, och vi har genomfört följande större avyttringar under året till villkor vi är nöjda med:

- Vattenfalls verksamhet i Polen, där vi sålt el- och värmeproduktion samt distribution och försäljning.
- Eldistributions- och fjärrvärmeverksamheten i Finland
- Gasutvinning i Nederländerna
- All verksamhet i Belgien

Vattenfall har dock beslutat att behålla kraftvärmeverksamhet i Danmark. Istället för att sälja dessa anläggningar, skyndar Vattenfall nu på arbetet med att undersöka möjligheterna att tillföra mer biomassa till bränsleblandningen i de danska anläggningarna för att minska CO₂-utsläppen.

Vi har implementerat en ny organisation: Redan på förra stämman kunde jag berätta att vi infört den nya, verksamhetsstyrda organisationsstrukturen. Men det är först i år som vi kan berätta om de fördelar vi i praktiken når med att vara organiserade på detta sätt.

Många av de kostnadsbesparingar som vi räknar med, både de som planeras och de som redan har genomförts, hade inte varit möjliga om vi inte hade lämnat den tidigare organisationen som var uppdelad efter landsgränser och övergått till den nya som är organiserad efter funktion. Istället för Sverige, Tyskland och Nederländerna pratar vi nu om Generation, Distribution and Sales och Renewables. Tre försäljningsorganisationer har blivit en, och vi har kunnat effektivisera inom kommunikation och marknadsföring.

Vi har reviderat investeringsplanen: Investeringsplanen för 2012-2016 uppgår till 147 miljarder kronor, en sänkning med 18 miljarder kronor jämfört med föregående femårsperiod. Vattenfall har nu beslutat att en långsiktigt hållbar investeringstakt ligger på omkring 30 miljarder SEK årligen. Det är en sänkning från nuvarande och tidigare nivåer på runt 40 miljarder kronor per år, men fortfarande ett mycket ambitiöst investeringsmål.

I samband med denna redovisning av hur vi fullföljer Vattenfalls strategi vill jag gärna nämna att mycket handlar om att stärka vår finansiella ställning.

Vårt mål är att behålla en rating i kategorin "single A" och vi har lyckats nå det målet. En styrka för oss i detta sammanhang är att vår verksamhet drivs i ekonomiskt och politiskt stabila länder.

Min tillbakablick på 2011 vore inte fullständig om jag inte också berörde den uteblivna produktionen i Ringhals 2. Den har naturligtvis påverkat resultatet. Sanering och återställning efter branden i en dammsugare när reaktorn var ur drift har tagit längre tid än beräknat. Men sedan några veckor är Ringhals 2 åter i drift och producerar el. Precis som Lars sade tidigare, så är det som inträffat i Ringhals 2 inte acceptabelt.

Vi arbetar med ett åtgärdsprogram för att komma tillrätta med de rutiner som onekligen har haft brister. Vi har en ny VD för Ringhals på plats, som nu arbetar med de här frågorna tillsammans med sin ledning.

Låt mig nu övergå till att kort beskriva bolagets omsättning och resultat 2011.

Nettoomsättningen och resultatet 2011 är lägre än 2010.

Sammantaget minskade nettoomsättningen med 15,2 procent eller cirka 33 miljarder kronor, varav cirka 20 miljarder förklaras av att den tyska transmissionsverksamheten såldes i maj 2010, cirka 6 miljarder kronor förklaras av genomsnittligt lägre erhållna elpriser och cirka 8 miljarder kronor av valutakurseffekter till följd av den starkare svenska kronan.

Rörelseresultatet minskade med 22,3 procent eller 6,7 miljarder kronor. Det beror framförallt på det oväntade tyska beslutet att avveckla den tyska kärnkraften och omedelbart stänga ett antal äldre anläggningar, däribland Vattenfalls kärnkraftverk i Brunsbüttel och Krümmel. Vattenfall tvingades att skriva ned tillgångar och öka avsättningar med sammanlagt 10,5 miljarder kronor. Delvis kompenseras detta av realisationsvinster vid försäljning av tillgångar utanför huvudmarknaderna på 4,8 miljarder.

Det underliggande rörelseresultatet för 2011, det vill säga rörelseresultatet exklusive jämförelsestörande poster och orealiserade marknadsvärdeförändringar av energiderivat och varulager, minskade med 16,4 procent eller 6 miljarder till drygt 30 miljarder kronor främst till följd av lägre produktionsvolymerna och genomsnittligt lägre elpriser samt lägre gasförsäljning.

Lägre kostnader hade en positiv påverkan på det underliggande resultatet med netto 2,6 miljarder. Valutakurseffekter på 1 miljard SEK hade en negativ påverkan.

Årets resultat (efter skatt) minskade med 21 procent till 10,4 miljarder SEK. Avkastningen på eget kapital uppgick till 8,6 procent att jämföras med det långsiktiga målet om 15 procent.

En rimlig lönsamhet framöver är nödvändig för att Vattenfall ska kunna genomföra de omfattande investeringar som jag redan berört. Låt mig säga några ord ytterligare om Vattenfalls investeringsplaner och särskilt satsningarna på förnybar energiproduktion. För Vattenfall står inför betydande investeringar i förnybar el- och värmeproduktion.

I samband med beslutet om den nya strategiska inriktningen delades genomförandet in i två faser: en konsolideringsfas (2011-2013) och tillväxtfas (2014 och framåt). I konsolideringsfasen ligger fokus på att klara de investeringar som redan är beslutade och hålla kostnaderna nere.

De första åren går stora delar av investeringsmedlen till att färdigställa byggandet av stenkolkraftverket i Moorburg och det gaseldade kraftverket Magnum i Nederländerna. Detta återspeglas också när vi tittar på andelen produktion med låga CO₂-utsläpp i produktionsportföljen. För 2012 års investeringar som följer av tidigare års beslut utgör tekniker med låga CO₂-utsläpp 33 procent av investeringarna i el- och värmeproduktion. Men den långsiktiga strategin för kolkraften ligger fast: vi kommer att driva de befintliga kolkraftverken vidare så länge konsumenterna behöver den energi som produceras där och anläggningarna är ekonomiskt konkurrenskraftiga. Däremot kommer vi inte att göra några livstidsförslängningar i befintliga verk och heller inte bygga några nya kolkraftverk utan möjlighet till CCS, tekniken för att fånga och lagra koldioxid.

I den kommande tillväxtfasen, det vill säga efter 2013, ska Vattenfall växa i miljömässigt hållbar produktion under lönsamhet.

Då skiftar fokus till att allt mer handla om tillväxt. Tillväxt i produktion med låga koldioxidutsläpp. Ju närmare 2016 vi kommer, desto mer ökar andelen förnybart i våra produktionsinvesteringar. Jag vill upprepa den siffra som Lars G Nordström tidigare talade om: i investeringsbudgeten för 2016 utgör 66 procent av investeringarna i el- och värmeproduktion investeringar i tekniker med låga CO₂-utsläpp. Allra mest planerar vi att investera i vindkraft.

Men vi ser också hur vi på sikt måste hantera nya utmaningar för Europas energisystem.

I takt med att vi och andra aktörer investerar allt mer i vind, ökar också behovet av reglerkraft, kraft som snabbt kan komma i produktion när det inte blåser eller när solen inte skiner, i det europeiska energisystemet. Här kommer kraft från naturgas och vattenkraft att spela en viktig roll de närmast årtiondena.

Vi har redan en omfattande vattenkraftproduktion i Norden. Den vattenkraften kan komma att göra stor nytta för att balansera vindkraftproduktion i Kontinentaleuropa och till havs när transmissionsförbindelserna kommer på plats. Vi gör vad vi kan för att effektivisera den produktionen och för att upplysa om konsekvenserna av krav som tvingar oss att spilla det vatten som är så dyrbart både för energisystemet, för klimatet och för Vattenfall som företag. Jag tycker att det vore bra om vi kan få avsättning för vår långa erfarenhet av vattenkraft också på nya marknader. Den franska regeringen har för avsikt att auktionera ut koncessioner för vattenkraft i Frankrike, och Vattenfall kommer genom ett konsortium med franska bolag att vara inblandade i den budgivningen.

Vattenfall är ett företag med lång tradition av att använda biobränslen för el- och värmeproduktion och har under de senaste åren tagit stora steg i utvecklingen mot att kunna ersätta stenkolkraft med biobränslen i kolkraftverk. Att ersätta kol med biomassa är ett av de mest kostnadseffektiva sätten att på kort- och medellång sikt minska utsläppen från fossila bränslen. Om Europas politiker är beredda att förändra styrmedlen så att det blir lönsamt att ersätta kol med biomassa i större anläggningar, så står vi beredda med tekniska lösningar i anläggningarna såväl som med lösningar för att hitta de betydande mängder hållbart framtagen biomassa som kommer att krävas.

Avslutningsvis vill jag säga några ord om framtiden. När jag blickar framåt ser jag skäl att vara optimistisk. 2012 tror jag kommer att bli ett bra år.

I Diemen och Hemweg i Nederländerna bygger Vattenfall två högeffektiva gaskombikraftverk som kommer att tas i drift under 2012. Kraften från dessa kommer att behövas för att balansera utbyggnaden av vind i Europa.

I Akkats, utanför Jokkmokk förnyar vi vår vattenkraftsanläggning, där dagens produktionsenhet på 150 MW ersätts med två mindre på 75MW vardera med högre verkningsgrad. Den första turbinen tas i drift under 2012, den andra under 2015.

Under 2012 börjar vi, tillsammans med Stadtwerke München, att bygga vindkraftsparken DanTysk i Nordsjön som kommer att ha en årlig produktion på drygt 1,3 TWh.

Vid brunkolkraftverket Boxburg i östra Tyskland tas ett nytt block i drift i slutet på året. Där används den senaste tekniken och de senaste materialerna för att minska de specifika utsläppen av koldioxid per kilowattimme.

Forsmark har tagit sig igenom utmaningarna kring effekthöjningen. Under vintern sattes produktionsrekord i Forsmark. Vi tror på hög tillgänglighet i kärnkraften under resten av 2012.

Ute i foajén ser ni en utställning på temat våra kunderbjudanden. Det är ingen tillfällighet. Vi arbetar varje dag på att vässa våra erbjudanden mot kunden och tänker se till att kunden får de erbjudanden som behövs för att kunna effektivisera och optimera energianvändningen.

Ni kommer att få se fler invigningar av nya produktionsanläggningar och fler produkter till slutkunderna de närmaste åren.

Vi tänker klara av att tillfredställa samhällets och kundens önskemål och samtidigt lyckas med att planera våra investeringar så att vi kan säkerställa trygga och konkurrenskraftiga leveranser av el, gas och värme. Inte bara så att det täcker dagens behov, utan även så att det täcker behovet hos morgondagens kunder och samhälle. Jag känner stor entusiasm inför att fortsätta arbetet med dessa viktiga frågor tillsammans med Vattenfalls ägare, styrelse, medarbetare och kunder.

Tack för ordet.